

# GIÁO DỤC THẨM MỸ CHO TRẺ MẦM NON THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG VẬN ĐỘNG THEO NHẠC VÀ MÚA

PHẠM THỊ PHƯƠNG NGÀ\*

Ngày nhận bài: 01/08/2017; ngày sửa chữa: 02/08/2017; ngày duyệt đăng: 05/08/2017.

**Abstract:** Music in general, bodily movement with music and dance in particular are effective means of aesthetic education for children. The article mentions the role of bodily movement with music and dance in shaping and developing the personality of children in general and in aesthetic sense in particular. Moreover, the article also suggests some measures to improve the ability to organize movement activities with music, contributing to aesthetic education for children.

**Keywords:** Aesthetic education, preschool children, bodily movement with music and dance.

## 1. Đặt vấn đề

Bên cạnh các nội dung giáo dục quan trọng như giáo dục trí tuệ, giáo dục đạo đức thì *giáo dục thẩm mỹ* (GDTM) là một bộ phận không thể tách rời trong quá trình giáo dục toàn diện đối với trẻ mầm non (MN). Giai đoạn vàng trong sự phát triển của trẻ là từ 0-6 tuổi, đặc biệt từ 2-6 tuổi. Đây là giai đoạn nền tảng cũng như quyết định cả chặng đường phía sau, nếu không được quan tâm đúng mức thì sẽ không còn cơ hội để giúp trẻ phát triển một cách toàn diện các mặt nhân cách. Đặc điểm tâm, sinh lí của trẻ giai đoạn này thường nhạy cảm và rất hiếu động, trẻ thích được thể hiện tình cảm, cảm xúc của mình. Chính vì vậy, trẻ thường rất hào hứng trong các hoạt động âm nhạc đặc biệt là hoạt động *vận động theo nhạc* (VĐTN) và múa.

Bài viết đề cập về vai trò của hoạt động VĐTN và múa trong việc hình thành và phát triển các mặt nhân cách của trẻ nói chung, trong GDTM nói riêng và đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao kĩ năng trong tổ chức cho trẻ vận động theo nhạc góp phần GDTM cho trẻ

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Giáo dục thẩm mỹ

2.1.1. GDTM là một trong các lĩnh vực quan trọng trong giáo dục, là quá trình hoạt động chung của nhà giáo dục và người được giáo dục nhằm: hình thành và phát triển ở người được giáo dục những quan hệ thẩm mỹ đúng đắn với hiện thực bằng cách thông qua các phương tiện thẩm mỹ, góp phần phát triển nhân cách toàn diện hài hòa cho người được giáo dục.

GDTM giúp cho người học hiểu biết và có khả năng thưởng thức cái đẹp trong cuộc sống. Khi xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu về vật chất được đáp ứng thì người ta càng mong muốn nhiều hơn trong

các nhu cầu tinh thần. Mỗi cá nhân sẽ có mức độ hứng thú, khả năng cảm nhận tình cảm và vẻ đẹp trong cuộc sống không giống nhau. Tuy nhiên, nếu được giáo dục đi theo những giá trị cơ bản với những cách thức phù hợp thì khả năng phân biệt, đánh giá cũng như thị hiếu thẩm mỹ của người học chắc chắn sẽ được trau dồi và phát triển.

GDTM có thể thông qua rất nhiều con đường khác nhau, trong đó *nghệ thuật* là một sự lựa chọn trong số những hình thức mang lại hiệu quả và chất lượng cao nhất. Thông qua các loại hình nghệ thuật khác nhau như âm nhạc, tạo hình, văn học..., những giá trị tốt đẹp và những tình cảm cao quý luôn được trân trọng và gìn giữ qua rất nhiều thế hệ.

#### 2.1.2. GDTM trong trường MN

Lứa tuổi MN (từ 0-6 tuổi) được cho là “lứa tuổi vàng” trong việc hình thành và phát triển nhân cách của con người. Trong giai đoạn này trẻ được ví như một “tờ giấy trắng” rất trong sáng và thuần khiết. Khả năng tiếp thu và ghi nhớ là khá cao, chính vì vậy việc GDTM cho trẻ cần hết sức quan tâm và lưu ý.

GDTM trong trường MN được xác định như một nhiệm vụ quan trọng, góp phần hình thành và phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ. Thông qua chế độ chăm sóc cũng như các hoạt động giáo dục nhằm:

- Hình thành, phát triển những tình cảm thẩm mỹ trong quá trình cảm thụ và lĩnh hội cái đẹp; khơi gợi hứng thú đối với các khía cạnh thẩm mỹ; cảm nhận và thể hiện được cái đẹp trong tâm hồn, trong cuộc sống.

- Nâng cao khả năng phán đoán, thị hiếu thẩm mỹ, năng lực sáng tạo nghệ thuật; hình thành và phát triển tình yêu đối với các giá trị nghệ thuật, góp phần

\* Trưởng Cao đẳng Sư phạm Trung ương

phát triển toàn diện và hài hòa nhân cách của con người.

- Tạo cơ hội cho trẻ được thể hiện tình cảm, cảm xúc, sự sáng tạo trong các hoạt động nghệ thuật; góp phần định hướng quan điểm, giá trị nghệ thuật.

### 2.1.3. GDTM trong trường MN thông qua hoạt động âm nhạc

Âm nhạc là một trong những môn nghệ thuật do con người tạo nên để thể hiện tâm tư, tình cảm, các cung bậc cảm xúc cũng như ước mơ trong cuộc sống. Bằng ngôn ngữ riêng như giai điệu, nhịp điệu, cường độ, âm sắc..., âm nhạc đã ảnh hưởng tích cực và ngày càng đóng vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần của con người. Nhiều nghiên cứu khoa học cho thấy, trẻ càng được tiếp xúc sớm với âm nhạc càng có trí tuệ và tình cảm phát triển. Ngay từ khi còn trong bụng mẹ, trẻ đã có khả năng nghe nhạc, nếu tiếp tục duy trì thói quen nghe nhạc sẽ giúp trẻ thông minh và nhanh nhẹn hơn. Có thể nói, quá trình tiếp xúc với âm nhạc một cách khoa học và hợp lí giúp trẻ phát triển tốt cả về trí tuệ cũng như tâm lí và thể chất.

Hoạt động âm nhạc tồn tại trong suốt quá trình phát triển của trẻ ở trường MN, tùy thuộc từng thời điểm và hoạt động mà âm nhạc mang những vai trò khác nhau. Trong các hoạt động giáo dục trí tuệ, giáo dục thể chất thì âm nhạc thường được sử dụng để gây hứng thú, làm nền hay hỗ trợ cho nội dung chính. Việc sử dụng âm nhạc luôn tạo nên không khí thoải mái, tươi vui, từ đó trẻ dễ dàng tiếp thu kiến thức và thực hiện tốt các kĩ năng được yêu cầu. Bên cạnh đó, vai trò chính của âm nhạc thường được nhắc đến nhiều hơn cả đó là góp phần định hướng và GDTM cho trẻ.

Thông qua các hoạt động âm nhạc trong trường MN như nghe nhạc, ca hát, vận động theo nhạc, trò chơi âm nhạc mà trẻ được rèn luyện và phát triển các kĩ năng thể hiện âm nhạc cũng như khả năng nhận biết, phán đoán, tư duy tưởng tượng và sáng tạo.

### 2.2. Vận động theo nhạc và múa

Theo Phạm Thị Hòa, nhà chỉ huy Lô-tô-kốp-xki viết: "*Cả người lớn, cả trẻ em, thông thường khi nghe nhạc đều có ý muốn cử động theo nhịp tiết tấu. Tay họ đung đưa, chân gõ nhịp, đầu lắc lư. Đó chính là hình thức múa hát tự phát. Nhiều khi các em nhỏ vừa nghe nhạc, vừa tự ngẫu hứng điệu múa có tiết tấu độc đáo của mình*" [1; tr 67].

Khi nghe hát, nghe nhạc dưới tác động của âm thanh, ta có cảm xúc và bộc lộ cảm xúc đó bằng cử chỉ, hoạt động của hình thể, chân, tay, đầu một cách ngẫu hứng. Đó là cảm xúc tự nhiên bật ra bằng hành động theo tính chất giai điệu hoặc nhịp điệu của bài hát, bản nhạc.

VĐTN là một hình thức nghệ thuật múa ở mức độ đơn giản với những động tác thể hiện tâm tư, tình cảm, trong đó, phương tiện thể hiện là cơ thể con người, ngôn ngữ biểu hiện là dáng dấp, cử chỉ, điệu bộ, tư thế được cách điệu hóa để phù hợp với tiết tấu, giai điệu, tính chất cũng như nội dung của tác phẩm âm nhạc. Ở mức độ đơn giản, VĐTN thường là động tác đơn lẻ như vỗ tay, dậm chân hoặc sử dụng dụng cụ âm nhạc để gõ đệm... biểu hiện tính chất, nhịp điệu theo một nét nhạc, một tiết tấu nhất định của bài hát. Ví dụ như động tác đung đưa, nhún lên, nhún xuống theo nhịp của bài hát hay các động tác mô phỏng hành động đưa nôi, đưa võng trong các bài hát ru,... Với mức độ cao hơn một chút, VĐTN có thể là sự kết hợp giữa các bộ phận tay, chân, thân mình, đầu của cá nhân hay giữa các cá nhân theo đội hình. Các động tác đó, ngoài sự chuyển động trong âm nhạc còn cần phải được tạo dáng ở một tư thế nào đó phải đẹp. Các động tác này đơn giản hơn múa chuyên nghiệp, đó là bước khởi đầu để làm quen và tiến gần tới múa. Những động tác này phù hợp, hấp dẫn và vừa sức đối với trẻ.

Múa là hình thức vận động theo nhạc một cách tinh tế, thành thực bằng những động tác hình thể để thể hiện tư tưởng, tình cảm. Đối với người lớn, múa là môn nghệ thuật ngang hàng với các môn nghệ thuật khác như âm nhạc, tạo hình, văn học,... Tuy nhiên, đối với trẻ lứa tuổi mẫu giáo, do những hạn chế về đặc điểm tâm, sinh lí mà múa chỉ là những vận động theo nhạc tinh tế hơn, là dạng vận động có tác dụng phát triển tính thẩm mĩ, hình thành những tư thế, dáng điệu và động tác đẹp cho trẻ.

### 2.3. Một số tồn tại trong dạy học vận VĐTN và múa ở trường MN

#### 2.3.1. Một số tồn tại về GDTM trong hoạt động âm nhạc:

- Chưa thực sự khai thác các yếu tố đặc trưng của âm nhạc: Âm nhạc là nghệ thuật của âm thanh với các yếu tố đặc trưng như giai điệu, nhịp điệu, cường độ, âm sắc, tiết tấu,... luôn thu hút, hấp dẫn, làm thỏa mãn nhu cầu tình cảm của trẻ. Thông qua các hoạt động âm nhạc trong trường MN, trẻ được tiếp xúc với âm nhạc, ở một chừng mực nào đó, trẻ sẽ biết nhận xét, trao đổi sự cảm nhận của ý nghĩa lời ca hay âm điệu, tiết tấu,... Quá trình tiếp xúc với âm nhạc dần dần tạo cho trẻ những ham thích, xuất hiện quan hệ lựa chọn, nghĩa là có những sự ham thích khác nhau. Đó chính là cơ sở của việc hình thành thị hiếu âm nhạc cũng như tình cảm thẩm mĩ và đạo đức tốt đẹp.

Trong khi tiến hành hoạt động nghe nhạc, nếu chỉ hát cho trẻ nghe, cho xem băng đĩa rồi nói về tên

bài hát, tên tác giả, nội dung ý nghĩa bài hát mà không quan tâm đến việc gây ấn tượng với trẻ về giai điệu, giúp trẻ cảm nhận được âm hình tiết tấu chủ đạo và nhịp điệu âm nhạc cũng như khơi gợi những cảm xúc trong sáng có liên quan đến tính chất âm nhạc thì việc GDTM khó mà đạt hiệu quả như mong muốn.

Đối với hoạt động ca hát, yêu cầu thuộc lời bài hát, hát chính xác cao độ và đồng đều là thước đo và căn cứ để đánh giá trẻ thì đồng nghĩa với việc chỉ có một bộ phận nhỏ trẻ hoạt động và tham gia tích cực, những trẻ còn lại đa số là gượng ép và không thể phát huy được khả năng của bản thân. Mục tiêu phát triển thẩm mỹ bỗng chuyển thành cuộc thi hát trong trường MN.

VĐTN và múa vốn là một hoạt động khá sôi nổi và được trẻ yêu thích. Tuy nhiên, nếu nhìn nhận nhiệm vụ chính trong khi tổ chức hoạt động này là giúp trẻ thuộc động tác, biết phối hợp ca hát và vận động minh họa hay cho trẻ làm quen với đội hình múa thì chưa thực sự chính xác. Kết thúc hoạt động mà trẻ chỉ làm được theo cô, làm giống các bạn mà không có nhận xét riêng của bản thân, không thể sáng tạo vận động theo cách mà trẻ yêu thích thì sẽ thật đáng tiếc.

- *GDTM vô tình trở thành giáo dục đạo đức và giáo dục trí tuệ:* Trong quá trình cho trẻ làm quen và tìm hiểu bài hát, giáo viên thường trò chuyện và giải thích cho trẻ hiểu về nội dung bài hát. Nhiều giáo viên cho rằng cần phải làm rõ cũng như giải thích những hình ảnh, kiến thức và sự vật hiện tượng có trong lời ca của bài hát. Điều này là cần thiết nhưng nếu sa đà có thể biến hoạt động âm nhạc thành hoạt động mang màu sắc của *khám phá môi trường xung quanh*. Cũng có khi giáo viên chưa thành thạo trong việc sử dụng ngôn ngữ để khái quát về đẹp, niềm vui trong nội dung và tình cảm của bài hát nên rất dễ lệch sang thành giáo dục đạo đức cho trẻ. Việc này nếu lặp lại nhiều lần thì việc GDTM cho trẻ dần trở nên cứng nhắc, nặng nề mang tính giáo điều.

**2.3.2. Một số tồn tại về GDTM trong tổ chức cho trẻ VĐTN và múa:**

- *Dụng cụ gõ đệm và đồ chơi trong giờ âm nhạc chưa hấp dẫn:* Các đồ dùng, dụng cụ sử dụng trong giờ hoạt động âm nhạc là những công cụ hỗ trợ việc dạy và học cho cô và trẻ. Để việc tổ chức hoạt động âm nhạc được sinh động và hấp dẫn trẻ, không thể thiếu được những dụng cụ gõ đệm cho trẻ như song loan, mõ, phách tre,... Các vật dụng này rất phổ biến trong hoạt động dạy trẻ gõ đệm theo nhịp, theo phách hoặc theo các âm hình tiết tấu. Trong quá trình tổ chức và thực hiện hoạt động VĐTN và múa, việc đổi mới về phương pháp, hình thức cũng như nội dung hoạt động luôn được nhắc đến, tuy nhiên vấn đề thay

thế hay bổ sung các đồ dùng, đồ chơi âm nhạc cho trẻ lại ít được quan tâm. Đa số đồ dùng âm nhạc đã cũ và không còn sức hấp dẫn trẻ. Điều này ảnh hưởng không nhỏ đến việc tổ chức hoạt động VĐTN và múa.

- *Kĩ năng âm nhạc và kĩ năng sư phạm đôi khi chưa đáp ứng được nhu cầu thực tế:* Giáo viên dạy thẩm mỹ nói chung và giáo viên dạy âm nhạc nói riêng cần hội tụ các yếu tố như kiến thức văn hóa, trình độ chuyên môn, năng lực sư phạm và đặc biệt là khả năng cảm nhận tinh tế. Khi dạy trẻ hoạt động mang tính kết hợp và khá sôi nổi như hoạt động VĐTN và múa lại càng cần sự nhanh nhạy và khả năng thể hiện của giáo viên. Thực tế cho thấy, một bộ phận không nhỏ giáo viên dạy hoạt động này còn nhiều bất cập so với đòi hỏi của yêu cầu giáo dục như khả năng thị phạm khi hát và biểu diễn vận động chưa truyền cảm; cách sử dụng ngôn ngữ để trò chuyện và hướng dẫn thiếu tự nhiên; lựa chọn bài hát và nội dung vận động còn lúng túng và chưa phù hợp với đặc điểm và khả năng của trẻ.

**2.4. Một số biện pháp đổi mới trong dạy học VĐTN và múa trong trường MN**

**2.4.1. Đổi mới các hoạt động âm nhạc**

Nghe nhạc và ca hát là những hoạt động mà trẻ được rèn luyện thường xuyên trong giờ âm nhạc, là cơ sở và nền tảng để trẻ học vận động theo nhạc và múa. Trẻ càng nghe nhiều thể loại âm nhạc, khám phá nội dung và vẻ đẹp trong tác phẩm âm nhạc cũng như được ca hát và thể hiện cảm xúc của bản thân bao nhiêu thì phản ứng và khả năng cảm nhận của trẻ càng trở nên tinh tế và nhạy bén bấy nhiêu. Thông qua hoạt động nghe nhạc và hoạt động ca hát, giáo viên cần khơi gợi cảm xúc và tạo ra nhiều cơ hội cho trẻ được thưởng thức và thể hiện tình cảm, cá tính của bản thân.

- *Phát triển cho trẻ năng lực cảm thụ, trí tưởng tượng thông qua hoạt động nghe nhạc:* Trẻ có khả năng nghe nhạc từ rất sớm. Từ khi còn là bào thai trong bụng mẹ, trẻ đã có khả năng nghe và cảm nhận âm nhạc. Quá trình nghe nhạc luôn tiếp diễn trong sự phát triển lớn lên từng ngày của trẻ. Những câu hát ru của bà, của mẹ từ khi mới lọt lòng hay các bài vè, đồng dao trong dân gian cũng như những làn điệu dân ca đặc trưng của các vùng miền đã góp phần nuôi dưỡng tâm hồn trẻ. Đây cũng là một trong những hoạt động có sự tác động sâu sắc một cách tự nhiên nhất đến tâm hồn của mỗi con người.

Nghe nhạc là một trong những hoạt động rất cần thiết đối với trẻ, nó không những tác động sâu sắc tới tâm hồn mà còn kích thích sự vận động cùng tính ham hoạt động của trẻ. Chính vì vậy, việc cho trẻ nghe nhạc

trong trường MN là một hoạt động mang tính tích cực. Hơn thế nữa, nó còn giúp trẻ hoàn thiện về mặt tâm, sinh lí, đặc biệt là sự nhạy cảm với âm nhạc. Khi trẻ có tai nghe âm nhạc tốt cộng thêm trí tưởng tượng phong phú trẻ sẽ có khả năng diễn tả hứng thú, phát huy tính tích cực và sáng tạo trong các hoạt động âm nhạc như thể hiện các động tác, cử chỉ điệu bộ phù hợp với những tính chất âm nhạc khác nhau.

Trong quá trình lựa chọn và thiết kế nội dung hoạt động âm nhạc, giáo viên cần lựa chọn các bài hát và các tác phẩm âm nhạc đa dạng về tính chất, thể loại. Bên cạnh đó, việc cập nhật các sáng tác mới cũng như các ca khúc nước ngoài sẽ tạo nên những cảm xúc mới lạ tươi vui cho trẻ MN lẫn giáo viên. *Đối với lứa tuổi nhà trẻ và mẫu giáo bé*, nên cho trẻ nghe nhiều các bài nhẹ nhàng, trữ tình, các bài hát ru dạt dào tình cảm yêu thương. Bởi lứa tuổi này, trẻ mới đến trường và xa môi trường gia đình quen thuộc, trẻ rất cần những tình cảm yêu thương, động viên, che chở. Chẳng hạn, khi cho trẻ nghe bài “Khúc hát ru người mẹ trẻ” của nhạc sĩ Phạm Tuyên, cô hát kết hợp với âm nhạc và biểu diễn bằng ánh mắt nét mặt tự nhiên, di chuyển nhẹ nhàng kết hợp cử chỉ gần gũi sẽ giúp trẻ cảm nhận được sự quan tâm, yêu thương cũng như sự duyên dáng của cô và nhịp điệu nhẹ nhàng, giai điệu du dương, lời ca giản dị của bài hát. Mặt khác, để tăng thêm sự hứng thú của trẻ, cô có thể mời một trẻ đóng làm con và cô sẽ đóng làm mẹ vừa hát vừa chơi đùa, âu yếm và cuối cùng là ru con ngủ. *Đối với lứa tuổi mẫu giáo nhỡ và mẫu giáo lớn*, trẻ rất tò mò và thích khám phá những điều mới lạ. Giáo viên nên cho trẻ nghe những bài hát có tính chất vui tươi, rộn ràng có nội dung nói về những điều thú vị trong thiên nhiên cũng như trong cuộc sống. Ngoài ra, có thể kết hợp cho trẻ nghe nhạc cổ điển với những tác phẩm ngắn hay những trích đoạn trong tác phẩm hoặc phần chủ đề của một bản giao hưởng. Trong quá trình cho trẻ nghe nhạc, cần trò chuyện với trẻ và đặt câu hỏi nhằm giúp trẻ cảm nhận và thể hiện được những giá trị thẩm mỹ đặc trưng của âm nhạc như giai điệu, nhịp điệu, tiết tấu, âm sắc, lời ca,... Để làm tốt bước này, giáo viên cần nghiên cứu kĩ nội dung, cấu trúc của ca khúc và tác phẩm âm nhạc. Từ đó, xác định nội dung, ý nghĩa và những giá trị thẩm mỹ muốn đem đến cho trẻ. Trong khi trò chuyện với trẻ về nội dung và vẻ đẹp được nhắc đến, nên lựa chọn các từ ngữ giàu hình ảnh, cô đọng, súc tích, đậm chất thơ ca để khơi gợi cảm xúc, tạo hứng thú cũng như phát triển tư duy, trí tưởng tượng cho trẻ.

- *Phát triển cho trẻ kĩ năng biểu diễn trong hoạt động ca hát.*

Ca hát là một hoạt động âm nhạc tạo được nhiều hứng thú cho trẻ. Thông qua hoạt động ca hát, trẻ được rèn luyện khả năng phối hợp giữa tai nghe và giọng hát. Khi đã thuộc bài và hát chính xác, trẻ sẽ được cô dạy các kĩ năng biểu diễn. Trong số rất nhiều hình thức biểu diễn thì không thể không nhắc đến hình thức hát và VĐTN.

+ *Hát kết hợp gõ đệm các âm hình tiết tấu*: Bằng việc sử dụng các dụng cụ gõ đệm với nhiều âm sắc và hình dáng khác nhau sẽ đem lại cho trẻ nhiều cảm xúc và hứng thú. Tùy theo nội dung, tính chất và khả năng của trẻ mà cô và trẻ sẽ cùng nhau lựa chọn âm hình tiết tấu phù hợp, trẻ được tự do lựa chọn dụng cụ gõ đệm yêu thích để biểu diễn. Thông qua hình thức này, phát triển ở trẻ năng lực cảm thụ, khả năng diễn tả hứng thú và sự lựa chọn, từ đó phát huy tính tích cực và sáng tạo trong khi thể hiện các hoạt động âm nhạc.

+ *Hát và vận động minh họa cho lời ca và vận động theo nhịp điệu âm nhạc*: Với các bài hát vui tươi, ngộ nghĩnh, có những hình ảnh cụ thể và sinh động, giáo viên nên lựa chọn các động tác múa và vận động minh họa đơn giản cho trẻ tập. Trong khi hướng dẫn trẻ, cần phân tích và giải thích ngắn gọn những hình ảnh, vẻ đẹp trong lời ca giúp trẻ hiểu và cảm nhận cái đẹp trong thiên nhiên và trong cuộc sống, từ đó trẻ biết yêu quý và giữ gìn. Phân tích động tác và vận động cho trẻ xem là sự kết hợp phương pháp trực quan và phương pháp dùng lời. Cô cần vận dụng một cách linh hoạt để trẻ thấy được những dáng vẻ và cung bậc cảm xúc khác nhau qua các bài hát và các động tác múa minh họa.

2.4.2. *Lựa chọn các động tác múa dân gian phù hợp với khả năng của trẻ*

Giáo dục nghệ thuật truyền thống đóng vai trò hết sức quan trọng trong việc hun đúc tâm hồn dân tộc cho trẻ. Trẻ MN được tiếp xúc với dân ca sớm sẽ hình thành trong trẻ tình yêu quê hương đất nước sâu đậm. Cho tiếp xúc với dân ca còn nhằm mục đích trẻ tiếp thu với nền văn hóa truyền thống một cách tích cực, phù hợp với hoạt động của trẻ. Ca từ của các bài dân ca dễ hát, dễ thuộc giúp trẻ tăng vốn từ; không những vậy, nét đặc trưng trong giai điệu, tiết tấu, các động tác múa, trang phục của các bài dân ca còn giúp trẻ hiểu thêm về phong tục tập quán của từng vùng miền của quê hương Việt Nam. Trong số các bài dân ca quen thuộc, bài “Đi cấy” - dân ca Thanh Hóa là một bài hát nhẹ nhàng, trữ tình nên các động tác sử dụng cần phải mềm mại, nhịp nhàng để phù hợp với giai điệu của bài hát. Giáo viên có thể dạy trẻ động tác guồn cổ tay, bước chân

quả trám,... Trong quá trình dạy trẻ múa, cô cần lựa chọn những trang phục phù hợp và những đạo cụ sinh động kèm theo nhằm rèn luyện và phát triển cho trẻ thị hiếu thẩm mỹ.

**2.4.3. Phát huy tối đa sự hứng thú và sáng tạo trong khi tổ chức cho trẻ VĐTN và múa:**

- **Sử dụng đạo cụ, đồ dùng, dụng cụ gõ đệm một cách sáng tạo:** Ngoài các đạo cụ đã có ở trường MN như trống, phách, mõ, song loan để trẻ gõ đệm theo nhịp, phách, tiết tấu thì việc tận dụng những nguyên liệu có sẵn hoặc tự làm không những giúp trẻ đỡ nhàm chán, luôn cảm thấy hứng thú khi tham gia VĐTN mà còn tiết kiệm về mặt kinh tế. Trong các giờ nghỉ, giáo viên có thể tranh thủ tạo ra các đồ dùng, dụng cụ gõ đệm bằng các vật liệu tận dụng trong cuộc sống hàng ngày như vỏ quả dừa, vỏ hộp sữa, vỏ hộp sữa chua, đĩa nhựa... Giáo viên có thể dùng những nguyên liệu đơn giản như vải voan màu, dây ruy băng, dây chun, cặp ghim, kim chỉ để làm các loại nơ đeo tay, hoa cài đầu hay những bông hoa đào, hoa mai để cắm trên tay khi múa. Lưu ý các nguyên vật liệu khi lựa chọn và thiết kế thành dụng cụ âm nhạc cho trẻ cần phải đảm bảo một số yêu cầu như sau: phù hợp, an toàn với trẻ; đảm bảo tính thẩm mỹ (hình thức đẹp, sinh động, gây hứng thú cho trẻ); âm thanh vang lên tốt, dễ dàng sử dụng. Trong quá trình sử dụng, giáo viên cần hướng dẫn và so sánh những âm thanh phát ra từ những dụng cụ khác nhau. Để tăng thêm sự hứng thú của trẻ trong khi sử dụng các dụng cụ gõ đệm, cô có thể tổ chức cho trẻ tương tác với nhau. Ví dụ: cho trẻ đứng thành từng đôi một và hướng dẫn trẻ cầm phách tre, gáo dừa, thìa,... gõ vào nhau. Với cách này, trẻ được giao lưu với nhau nhiều hơn, từ đó kích thích hứng thú của trẻ nhiều hơn.

- **Động viên, khuyến khích trẻ tự do sáng tạo các động tác phù hợp với tính chất âm nhạc:** Ngoài việc rèn luyện cho trẻ các kỹ năng vận động cơ bản, đồng đều cùng với tập thể, giáo viên cần gợi ý và khuyến khích trẻ nghĩ ra các động tác vận động không giống với động tác của cô mà vẫn phù hợp với nhịp điệu và tính chất âm nhạc. Biện pháp này nhằm kích thích trẻ vận động theo nhạc một cách sáng tạo, tích cực và giúp trẻ phát triển cảm giác về nhịp điệu của mình đối với âm nhạc. Qua đó, trẻ có thể tự thể hiện cảm xúc của mình thông qua các vận động của cơ thể phù hợp với nhịp điệu âm nhạc. Để thực hiện biện pháp này, giáo viên cần gợi mở, động viên và khuyến khích trẻ đúng lúc để trẻ có thể thoải mái và tự do thể hiện những suy nghĩ và tình cảm của bản thân thông qua các hình tượng và động tác vận động. Đầu tiên, giáo viên cho trẻ nghe bài hát, bản nhạc bằng cách bật tivi,

bộ nhớ của đàn hoặc cô trực tiếp đàn và hát cho trẻ nghe. Sau khi trẻ nghe, cô và trẻ cùng nhau trò chuyện về bài hát, bản nhạc đó. Cô cần gợi ý để trẻ bộc lộ cảm xúc của mình, khuyến khích trẻ nghĩ ra các động tác phù hợp với bài hát, bản nhạc đó. Cuối cùng, cô cho trẻ tự thỏa thuận và lựa chọn các vận động tùy theo sự sáng tạo của mình rồi tổ chức thi đua với nhau theo hình thức tổ, nhóm các động tác vận động minh họa mà nhóm mình đã sáng tạo ra.

- **Chia trẻ thành từng nhóm hợp lý để trẻ thi đua vận động theo nhạc:** Kỹ năng hoạt động nhóm là một trong số các kỹ năng rất quan trọng trong quá trình học tập và sinh hoạt. Giáo viên có thể lựa chọn biện pháp này để áp dụng cho đối tượng trẻ từ 5-6 tuổi. Trên cơ sở trẻ đã có những hiểu biết, kinh nghiệm và kỹ năng nhất định trong các hoạt động âm nhạc, nên đây là thời điểm phù hợp nhất để trẻ có thể phát huy khả năng sáng tạo và biểu diễn theo nhóm. Tùy thuộc vào đặc điểm, tính chất và khả năng của trẻ, giáo viên có thể chia lớp thành 2,3 hoặc 4 nhóm. Đặc biệt, giáo viên cần chú ý đến vấn đề giới tính của trẻ để hướng dẫn và phân chia cho phù hợp. Các động tác vận động của các cháu nam cần khỏe khoắn, mạnh mẽ, dứt khoát; các động tác của các cháu nữ nên thiên về nét mềm mại, duyên dáng, uyển chuyển. Trong quá trình trẻ tập luyện, giáo viên cần quan sát, động viên và gợi ý để trẻ phát huy tối đa khả năng sáng tạo. Khi trẻ lên biểu diễn, cô cần nhận xét một cách tỉ mỉ và đánh giá cao sự sáng tạo của trẻ trên cơ sở phù hợp và hướng đến những giá trị thẩm mỹ.

### 3. Kết luận

Hoạt động VĐTN và múa nói riêng, hoạt động âm nhạc nói chung là một trong các phương tiện đặc lực nhằm mục đích GDTM cho trẻ. Cần sử dụng các biện pháp GDTM một cách linh hoạt, sáng tạo trong quá trình cho trẻ vận động theo nhạc. Thực hiện tốt các biện pháp này sẽ giúp quá trình hoạt động VĐTN và múa của trẻ sinh động và có ý nghĩa hơn, thúc đẩy sự phát triển thẩm mỹ cũng như góp phần hoàn thiện nhân cách cho trẻ. □

#### Tài liệu tham khảo

- [1] Phạm Thị Hòa (2003). *Giáo dục âm nhạc* (tập II). NXB Đại học Sư phạm
- [2] Đào Thanh Âm (chủ biên, 2003). *Giáo dục học mầm non (tập 2)*. NXB Đại học Sư phạm.
- [3] Hoàng Công Dụng - Trần Chinh (2014). *Tổ chức cho trẻ mầm non vận động theo nhạc và múa minh họa theo chủ đề*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [4] Hoàng Văn Yến (1999). *Nghệ thuật âm nhạc với trẻ mầm non*. NXB Giáo dục.
- [5] Bộ GD-ĐT (2010). *Hướng dẫn thực hiện chương trình Giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.